

TANTÁRGYI TEMATIKA
BTMMN010 Általános névtan szem.

Tantárgy neve: Általános névtan	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN010 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): B. Gergely Piroska professor emeritus	
Közreműködő oktató(k): B. Gergely Piroska professor emeritus	
Tantárgyi egység: Általános névtan szem.	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN010 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: IÓ (A szak kerestféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak ősszel, páros számúkat csak tavasszal lehet felvenni.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: 1 (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)
Kreditpont: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): A tantárgy célja megismertetni a hallgatókat a tulajdonnév definiálásának problémájával, a magyar névkutatás történetével és az egyes névfajták alapkutatásaival. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Ismeri az onomastica alapvető hazai és nemzetközi fogalomrendszerét, névfajtákat <i>képesség:</i> Alkalmazza névtani gyűjtésben a megismert módszereket, kisebb elemzésre képes valamely névfajta területén <i>attitűd:</i> a tulajdonnév rendszertani helyét többféle megközelítésből képes felismerni <i>autonómia és felelősség:</i> önálló kutatásaiban a tudományos szakirodalomra épít; a laikus névfajtát elutasítja, ismeri a névadásra vonatkozó hazai szabályozást, tiszteletben tartja más népek névadási szokásait	
Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban: 1. A tematika és a számonkérés jellegének ismertetése. A névtani kézikönyvek bemutatása. 2. A névtan helye a tudományok, tudományágak körében és a névtan interdiszciplináris jellege. 3. Névelméleti kérdések: Van-e a magyarban tulajdonnév? A tulajdonnév fogalma, megközelítési módszerei (hagyományos, szemiotikai, strukturális). 4. A tulajdonnév szófaja, grammatikája, jelentése. A névfajták és definíciós problémák. 5. A magyar személynévfajták története: ősi névrendszer. 6. A magyar személynévfajták története a X-XIII. században. 7. A családnevek kialakulása és rendszerezése. 8. Ragadványnevek, becenevek és becézőnevek. 9. A magyar helynévkutatás története.	

10. Eltérő szempontú helynévrendszerezések bemutatása.
11. Állatnevek. Tárgynevek.
12. Intézmények, egyesülések, társulások nevei.
13. Irodalmi névadás.
14. Újabb kutatási irányvonalak a magyar névtanban.

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): SZ

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szereshető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgálhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szereshető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódznak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

BACHÁT LÁSZLÓ, A tulajdonnév mint mondatrész. *NÉ.* 6. 50-55.

BALÁZS JÁNOS, A tulajdonnév a nyelvi jelek rendszerében. *ÁNyT.* 1: 41-52.

BARABÁS-KÁLMÁN C.-NÁDASDY, Van-e a magyarban tulajdonnév? *NyK.* 79: 135-55.

BÖLCSKEI ANDREA, N. CSÁSZI ILDIKÓ (szerk.), *Név és valóság.* A Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék Kiadványai 1., 2008.

BÖLCSKEI ANDREA, FARKAS TAMÁS, SLÍZ MARIANN (ed.), *Hungarian and International Onomastics Terminology.* Uppsala., ICOS, 2017.

FARKAS TAMÁS, KOZMA ISTVÁN (szerk.), *A családnév-változtatások történetei időben és térben, társadalomban.* Bp., Gondolat, 2009.

FARKAS TAMÁS, SLÍZ MARIANN (szerk.), *Magyar névkutatás a 21. század elején.* MNyT-ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Bp., 2015.

HAJDÚ MIHÁLY, A tulajdonnév „meghatározása”. *NÉ.* 20. 5-12.

HAJDÚ MIHÁLY, *Általános és magyar névtan.* Osiris Kiadó, Bp., 2003. 1-59, 82-95. 128-145, 347-365, 547-51, 638-9, 733-53.

HEGEDŰS ATTILA, Mi a tulajdonnév? *NÉ.* 19. 5-9.

HOFFMANN ISTVÁN, A magyar névkutatás az ezredfordulón: *Hungarológia és dimenzionális nyelvszemlélet.* Szerk. Hoffmann István-Juhász Dezső-Péntek János. Debrecen-Jyvaskyla. 2002. 9-22.

MARTINKÓ ANDRÁS, A tulajdonnév jelentésánál: *Pais-émlékkönyv.* Akadémiai Kiadó, 1956.

NYIRKOS ISTVÁN, A tulajdonnevek szófaji besorolásának kérdéséhez: *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series* TOM.XXIV. ETFTK. Eger, 1989. 57-65.

Slíz Mariann, *Személynévizsgálatok a középkori Magyarországról.* Bp., Magyar

Nyelvtudományi Társaság, 2017.

J SOLTÉSZ KATALIN, *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Akadémiai Kiadó. 1970.

RÁCZ ANITA, *Etonimák a régi magyar településnevekben*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2016.

Névtani Értesítő 2: 3-6, 18-28, 31-33, 33-35, 56-58, 59-61.

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

BALOGH JUDIT 2000. A főnév: Keszler Borbála (szerk.) *Magyar grammatika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 127-40.

BÖLCSKEI ANDREA, *A magyar településnevek korrelációs rendszerének alakulása a természetes névadás korszakában*. Bp., A Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék Kiadványai 2., 2010.

B GERGELY PIROSKA, *Az erdélyi egyházak hatása a keresztnévhasználatra az erdélyi akadémiták középkori és korai újkori névanyagában*. *MNyj.* 155-65. Hajdú Mihály, Magyar tulajdonnevek. TK. 1994.

HOFFMANN ISTVÁN, *Magyar helynévkutatás*. KLTE. Debrecen, 2003.

Választott tanulmányok a *Névtani Értesítő* számaiból